

Fig. 1. Forslag til indretning af kirke i den tidligere cikoriefabrik, plan af 1. sal. 1:300. Kirken er beliggende i midtfløjen med højaltret mod nord. Tegning af Ludvig Knudsen 1887. I Katolsk Arkiv, København. – *Proposal for the furnishing of the church in the former chicory factory. Plan of first floor. The church is in the middle wing with the high altar to the north.*

SKT. KNUDS KIRKE

ROMERSK-KATOLSK – SVENDBORG

Oversigt. Den katolske kirke i Havnegade er indviet 6. nov. 1887 og indrettet i en tidligere cikoriefabrik efter tegninger af arkitekt Ludvig Knudsen.¹ Indvielsen blev foretaget af den apostoliske præfekt, den senere biskop Johannes von Euch. Kirken var først opkaldt efter Karl den Gode, Knud den Helliges søn;² men 1888 blev den efter ordre fra pavestolen kaldt Skt. Knuds Kirke, formentlig fordi Karl endnu ikke var formelt kanoniseret som helgen. En lav tilbygning ved kirkens nordende fra 1950 indeholder sakristi og kapel for Karl den Gode, opført af arkitekterne I. Arthur-Nielsen og E. Nestel. Efter 2. Vatikankoncil er kirkerummet nyindrettet 1974 ved arkitekterne Inger og Johannes Exner.

Historisk indledning. Byens få katolikker søgte først den katolske kirke i Odense, hvor den katolske mission havde indledt sin virksomhed 1867 (jf. *DK Odense* 1601 f.). 1883 holdt pastor Lichte, præst i Odense, en stille messe på Wandalls Hotel i Svendborg, og herefter fejredes messen i lejede lokaler i byen, først på Lundevej, siden i Vestergade. Pastor A. M. Whitte, der var Svendborgmenighedens præst 1884-92, begyndte skoleundervisning 1884 og lagde hermed grunden til den kommende Skt. Knuds Skole, der oprettedes 1887. I oktober 1886 erhvervede menigheden, der nu talte 80 medlemmer, fabriksbygningen i Havnegade, som efter en ombygning det følgende år rummede både kirke, skole og præstebolig. 1889 blev kirken et anerkendt trossamfund.

Kirken har været – og er stadig – samlingspunkt for katolske indvandrere, tyskere, belgiere og polakker, fra 1984 også for vietnamesiske flygtninge. Skt. Knuds Skole bestod indtil 1971. 1922 indrettede den belgiske nonneorden Mariasøstrene, der var kommet til byen 1912, en klinik for øre-, hals- og øjenssygdomme i kompleksets østre fløj, der indtil da havde været udlejet som pakhus. Hospitalet, der blev udvidet med en sidelænge 1926, er nedlagt 1966; herefter tjente denne del af bygningen i en årrække som alderdomshjem.³

BYGNING

Den tidligere fabriksbygning, opført 1866,⁴ bevarer stort set sin ydre skikkelse ved omdannelsen til kirke og skole 1887. Murene er af røde sten med bånd af gule. Den typiske byejendom er i to etager og vender øst-vest. Til hovedfløjen, der består af 13 fag, slutter sig en kortere, nordvendt midtfløj, hvori *kirken* er indrettet med højalteret mod nord og indgang fra gaden i syd. Skolen havde til huse i vestfløjen, og nonnernes klinik som nævnt i østfløjen. Bygningens stil er en historicerende, senromansk teglstensarkitektur med lisener og rundbuefriser mod gaden og i gavlene, mens hovedbygningens bagside og kirkefløjen har glatte mure.

Omgivelser. Skt. Knuds Plads eller 'Den katolske Plads' mod Møllegade i nord er anlagt efter en gaderegulering 1982. Her er opstillet en stor, geometrisk *skulptur*, »Kubus« eller »Den sorte kube«, beklædt med svensk granit og udført af maleren og billedhuggeren Jørn Larsen 1983. Samtidig er den tidligere skolegård omdannet til et gård- og haverum, hegnet af teglstensmure. Under et halvtag ud for kirkens vestre langside er opstillet en *træskulptur* af Skt. Knud som konge og i haveanlægget en *Lourdesmadonna* i en grotte.

Ombygningen til kirke 1887 blev ledet af arkitekt Ludvig Knudsen, København.⁵ Udvendig berørte de væsentligste ændringer gavlfacaden mod gaden, der indeholder kirkens hovedindgang. Her er indsat høje, rundbuede vinduer og øverst et stort cirkelvindue. Over portalen er opsat en legemsstor korsfæstelsesgruppe af zink, og i den rundbuede døråbning er 1922 som en art tympanon indsat et træskåret relief af den velsigende Kristus med brød og vin og samt indskriften »Kristi Legem – Kristi Blod«.

At bygningen indeholder en kirke markeres af en tømret og zinkklædt *tagrytter* i nygotisk stil over tagfladernes skæringspunkt (inklusive fløjstangen 11 m højt). Den ottesidede lanterne har rundbuede åbninger og små spidsgavle, der er prydet med forgyldte kugler. Det stejle spir afsluttes med en *vindfløj* med »1887«, året for kirkens indvielse.⁶

Kirkerummet optager hele midtfløjen fra gulv til loft, mens delingen i to etager er opretholdt i de øvrige fløje (jf. arkitektens forslag fig. 1). Foran kirkefløjens skrå nordende er opsat en tværgående skillevæg (vinkelret på langsiderne), hvori en triumfbue åbner ind til en alterniche, mens de flankerende, små rum indtil 1950 tjente som (†)*sakristier*. Nichen dækkes af et langsgående tøndehvælv og har en plan bagvæg. Af forslaget fremgår det dog, at arkitekten oprindeligt havde tænkt sig en indbygget apsis med krum væg

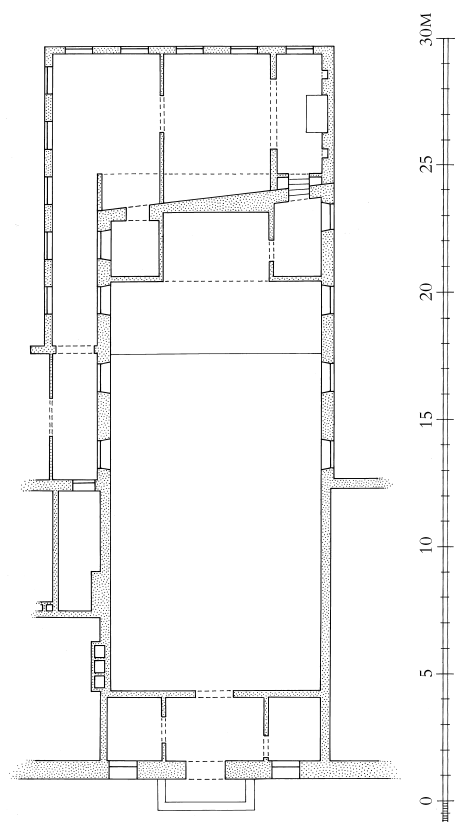

Fig. 2. Grundplan. 1:300. Tegnet af Merete Rude 2012 efter I. Arthur-Nielsen 1969, suppleret af Niels Jørgen Poulsen. – *Ground plan.*

(jf. fig. 1). Kirkerummet belyses i hver langside af tre høje, rundbuede vinduer, og de tidligere (†)sakristier har hver et tilsvarende vindue. Sydenden, mod gaden, er afskildret som en lille forhal i én etage, hvor overetagen udgør orgelpulpituret. I gulvet ligger fliser med geometriske mønstre fra 1887, mens koret, der er hævet et trin, har gule kvadratiske fliser fra nyindretningen 1974. Rummet dækkes af et bjælkeloft, hvilende på profilerede konsoller. Malede 'kassetter' mellem bjælkerne indeholder geometriske mønstre og Kristusmonogrammer.

Kirkerummet fremstod efter Ludvig Knudsens indretning 1887 som et sammenhængende hele i en slags neo-byzantinsk stil (fig. 5). Væggene var optaget af en †*kalkmalet dekoration* med bånd af imiteret murværk, der også omgav vinduerne. Triumfbuen, den høje, runde arkade omkring højalteret, blev fremhævet af en arkitektonisk indramning i stuk med lisener og profileret bueslag.

Ændringer og tilføjelser. Det oprindelige interiør gik tabt, da den malede †vægdekoration blev overstrøget, formentlig allerede ved en *istandsættelse* 1906, under ledelse af arkitekt Jens Ingwersen, København.⁷ Triumfbuens indramning blev dog bevaret en tid endnu, og er først nedtaget engang i mellemkrigstiden, muligvis 1924.

1950 tilføjedes et nyt og større *sakristi* ved kirkens nordre og vestre side. Sakristiet, der er tegnet af arkitekterne I. Arthur-Nielsen og E. Nestel, København, fremstår som en lav, bred og delvis nedgravet tilbygning af røde mursten, hvis gulvniveau ligger 1,2 m under kirkens. Det har store, fladbuede vinduer og dækkes af et bredt, lavt sadeltag, der langs vestsiden er ført videre som et halvtag. Tilbygningens østre del udgør et *kapel* for Karl den Gode.

Kirkens nuværende, enkle indretning skyldes en ombygning og *restaurering* 1974 ved arkitekterne Inger og Johannes Exner, Århus, affødt af den ændrede liturgi efter 2. Vatikankoncil (1962-65).⁸ Det tidligere alter er rykket tilbage til nichen bagvæg, mens et fritstående alterbord nu udgør det centrale midtpunkt.

I kirkerummets oprindelige vinduer er indsat *glasmalerier* med geometriske mønstre fra indretningen 1887.

Fig. 3. Kirken set fra Havnegade. Foto Mogens Vedsø 2013. – *The church seen from Havnegade.*

INVENTAR

Oversigt. En stor del af kirkens oprindelige inventar blev skænket i forbindelse med indvielsen 1887 af lokale velyndere, herunder alterbordet og C. A. Jensens alterbillede, begge foræret af grev Léon Moltke-Hvitfeldt (fig. 4). 1906 blev kirken nyindrettet under ledelse af arkitekt Jens Ingwersen; alt bekostet af enkebaronesse Anna Christiane Adelheid Rosenørn-Lehn til

Hvidkilde.⁹ Inventaret blev atter istandsat i forbindelse med kirkens 50-års jubilæum 1937 under ledelse af kunstmaler Birgitte West (fig. 6),⁹ hvor der samtidig anskaffedes fire lysekroner. 1950 indrettedes et kapel for Karl den Gode i sakristiet (jf. s. 495). Efter Det andet Vatikankoncil nyindrettedes kirkerummet atter 1974 under ledelse af Inger og Johannes Exner. Denne indretning er siden forandret 1984, da Mariasøstrene skænkede en del inventar til kirken.

Alterborde. 1) (Jf. fig. 6), 1888, af sandsten og marmor, skænket af grev Léon Moltke-Hvitfeldt, 256×119 cm og 122 cm højt.¹⁰ Forsiden inddeles i tre arkadefelter af glatte søjler af rødt marmor med kerubkapitæler; midtfeltet viser et firpas med et relief af Bebudelsen, mens siderne har liljerelieffer; baggrunden er forgyldt. I bordpladen er et relikviestimpe, 42×42 cm. I et panel ved bordets bagkant er indsat et *tabernakel*, 29×32 cm, hvis låge er smykket med et forgyldt relief af Den velsignende Kristus, siddende med fødderne på en konsol, på grøn baggrund. 2) O. 1970, af eg med metalrelieffer, skænket 1984 af Mariasøstrene i Vejle.¹¹ Bordet er placeret foran nr. 1.

†*Alterborde.* 1) 1887, af træ. 2) (Jf. fig. 4), 1974, af eg, tegnet af Inger og Johannes Exner.

Alterbilledet (jf. fig. 4), 1818, er en kopi efter Rafaels Sixtinske Madonna malet af C. A. Jensen og skænket 1887 af grev Léon Moltke-Hvitfeldt.¹² Indsat i en rigt dekoreret ramme på hvis underkant er versalindskriften »Nobiscum Deus. Matth IC. 23« (Gud med os, Matt. 1,23) mellem »A« og »Ω«. Rammen krones af et Jesumonogram. Ved en ændring af rammen o. 1924 fjernedes bl.a. et postament (jf. fig. 5).¹³ C. A. Jensen udførte billedet 1818 på bestilling af prins Christian Frederik (Christian VIII) under sit studieophold i Dresden, angivelig med bistand af J. C. Dahl, der skal have malet skyerne i baggrunden.¹⁴ Siden solgt på Frederik VII's auktion 1864 og på et tidspunkt herefter erhvervet af grev Léon Moltke-Hvitfeldt.¹⁵ Maleriet blev istandsat 2008.

†*Sidealtre.* 1) (Jf. fig. 5), o. 1887, opstillet i korets nordvestlige hjørne. På alterbordet stod en Mariafigur (»*Lourdesmadonnaen*«). 2-3) (Jf. fig. 6), 1924, flankerende højalteret. Alterbordenes forsider havde arkadefyldinger, og bag bordene var rundbuede arkader, af eg, forestillende hhv. Dommedag (nord) og Opstandelsen (syd).

Alterkalk, 1895, 24 cm høj, udført af J. C. Osthues, Münster, og skænket af pastor Wilhelm Nölke 1977. Kalken har cirkulær fod med ciseleret blomsterornamentik, cylinderskaft med midtknop i gennembrudt arbejde og glat bæger sat i

en fatning af planteornamentik. Under foden er et mestermærke, lødigheds- og sikkerhedsmærke samt to indskrifter; med skriveskrift: »Dem verehrten Präses Neuhaus in Dankbarkeit ge(w) idmet. Der Gesellen Verein Ahlen. 16. Juni 1895«, og med antikva: »Skænket af pastor Nölke 1977«.

Disk, o. 1900, 18,5 cm i tværmål, glat med indgraveret medaljon med et bladkors i cirkelmedaljon i bunden.

Alterstager (jf. fig. 4), nyere, fire identiske stager, 42 cm høje, med svungen fod, cylinderskaft med tre ledringe og lyseskål med en frise af franske liljer.

Alterbordskrucifiks (jf. fig. 4), 1887, 56 cm højt, skænket af baronesse Caroline Stampe-Charisius til Stampenborg og Viufgård.¹⁶ Krucifikset er monteret på en høj, rigt dekoreret fod, Jesus hænger i udspændte, kun let skrånende arme på et kors med kløverbladsender, hvori evangelisterne.

Monstrans, o. 1887, 69 cm høj, af barok type med rektangulær fod, balusterskaft og en cylinderformet ramme omgivet af en stråleglorie. Over rammen er et kors.

Ciborium, 1887, skænket af øjenlæge Mooren.¹⁶ Det 27,5 cm høje ciborium har kuplet fod smykket med dreven palmetfrise, glat cylinderskaft og et bæger, hvis rette sider er smykket som foden. Tilhørende låg, der slutter i et cirkelkors.

Røgelsessæt, 1900-tallet, af messing, bestående af røgelseskar og -skib, med tilhørende stativ udført som en bispestav. I sakristiet.

Processionskors, skænket 1887 af tyske givere,¹⁶ 233 cm højt. I sakristiet.

Messeklokker. 1) O. 1887, en håndklokke, 14 cm høj, med fire klokker monteret på et balusterskaft med kuplet fod og håndtag. 2) Nyere, en håndklokke med tre klokker.

Døbefont, 1889, af sandsten, 97 cm høj, 74 cm i tværmål.¹⁰ Kummen er rigt udsmykket med arkadefrise med indsatte palmetter mellem ægge- og perlestav. Det cylindriske skaft er glat og hviler på en fod formet som en omvendt terningkapitel. Det tilhørende, kuplede *fontelåg*, af messing, har en indgraveret Helligåndsdue omgivet af en indgraveret minuskelindskrift med latinsk skriftsted (Joh. 3,5). Tidligere opstillet i skibets vestende, nu i korets nordside.

Fig. 4. Indre set mod nord. Foto Arnold Mikkelsen 2011. – *Interior seen towards the north.*

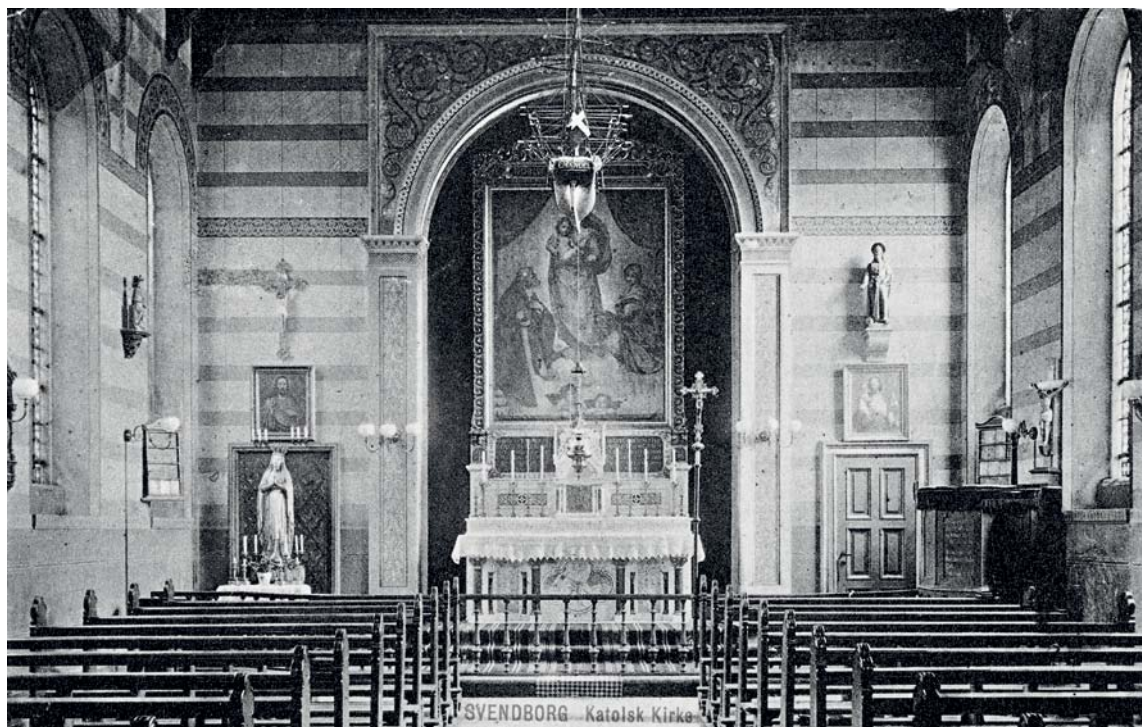

Fig. 5 Kirkens indre set mod højaltret i nord. Postkort fra o. 1900 i Svendborg Museum. – Interior of the church seen towards the high altar in the north, c. 1900.

Vievandskar, af brændt ler, opsat inden for kirkedøren i skibets sydvesthjørne.

†*Korskranker*. 1) (Jf. fig. 5), o. 1887, en lav skranke med drejede balustre og smal håndliste. 2) (Jf. fig. 6), 1924, en lav skranke bestående af syv fyldingsfag med udskårne relieffer, hvoraf det centrale viste Nadveren.

Prædikestol (jf. fig. 4), skænket 1984 af Mariasøstrene i Vejle.¹⁷ Af eg med nonfigurativt relief i metal (jf. også alterbord nr. 2, stole og kandelabre nr. 1-2). I korets sydside.

†*Prædikestole*. 1) (Jf. fig. 5), 1887, opsat på korets østvæg. 2) (Jf. fig. 6), 1924. Kurven, der blev båret af piller, udgjordes af to fag, et vægpanel og en opgang fra koret. Hvert fag havde relieffylde.

Stolestader, o. 1974. Gavlene, 99 cm høje, har vandret øvre afslutning med tovstav, hvorunder karvskåret cirkelkors. Afløste ældre *†stolestader* fra 1887, udført af snedker Haas, Svendborg (jf. fig. 5).

To *stole*, af mørklakeret eg med polstret sæde i rødt læder, skænket 1984 af Mariasøstrene i Vej-

le.¹⁷ Den ene har et bagstykke med nonfigurativt relief som prædikestolen, alterbordet og kandelaberne. Syv tilsvarende bænke er opstillet dels i koret, dels i skibets sydende.

Skriftestolen er indrettet i skibets sydøstlige hjørne. Her forefindes dels en ældre armstol af eg, dels en knæleskammel.

†*Kommunionsbænk*, 1920'erne, af eg, skænket af pastor Johannes Hillebrand.¹⁰

Orgel, 1872, oprindeligt med fem stemmer, bygget af Knud Olsen, København, til kapellet, 1887 flyttet til kirken. Ombygget og udvidet 1946 af Marcussen & Søn, Aabenraa. Oprindeligt disposition: Manual: Gedakt 8 Fod, Fugara 8 Fod, Principal 4 Fod, Flöite 4 Fod, Octav 2 Fod. Disposition siden 1946 (syv stemmer, ét manual og pedal): Manual: Principal 8 Fod (1946), Gedakt 8 Fod (1872), Principal 4 Fod (1872/1946), Flöite 4 Fod (1872), Quintatøn 2 Fod (1946), Mixtur 2-3 fag (1946). Pedal: Subbas 16 Fod (1946). Koppel M-P. Klockespil. Mekanisk aktion med pneumatiske tilføjelser. Elektrisk blæser (1946). Manualen har

Fig. 6 Kirkens indre o. 1937. Foto i Svendborg Museum. – Interior of the church c. 1937.

en todelt mekanisk sløjfevindlade med tilbygget pneumatisk keglevindlade; pedalet har pneumatisk keglevindlade. Oprindelig i todelt opstilling, flankerende vestvæggens midterste vindue. Ved ombygningen 1946 blev orglet opstillet samlet bag en ny facade med tre pibefelter. Orglet er malet gråt og rødt med blåmalede træpiber. På pulpituret, med spillebord i orgelhusets østgavl.¹⁸

Salmenummertavler. 1) O. 1984, en tavle med trekantgavl benyttes til opbevaring af hængetal. I kapellet. 2-3) Moderne, to enkle tavler, af fyr, måler 81×25 cm, med koksgrå staffering, er op- hængt på skibets øst- og vestvæg.

Korsvejsstationer, 1887, udført af Hugo Maringet, Düsseldorf, og skænket af tyske givere.¹⁶ Fjorten bemalede relieffer, hver 56×35 cm, er opsat på skibets øst- og vestvæg. Oprindelig var reliefferne indfattet i kraftige rammer af træ med en korsprydet trekantgavl.

To malerier, 1950, udført af Birgitte West. 1) Vandfarve på træ, 115×45 cm, med gengivelse af Karl den Gode, der uddeler brød til en fattig, vist knælende ved hans fødder. I sakristiet. 2) Vandfarve på træ, 87×97 cm. Ærkeenglen Michael vist som Sjælevejer. Signeret »BW 1950«. I sakristiet.

Et *Mariaikon*, o. 1980, i mosaik er udført og skænket af Elisabeth Møller, Hesselager.¹⁷ Billedet, 42×33 cm, der er inspireret af byzantinske ikoner, er udført i overvejende rødt og guld. Opsat på korets bagvæg syd for alteret.

Krucifiks, o. 1980, måler 121×85 cm. Et mosaikarbejde i ramme af jern, udsmykket i byzantinsk stil med et bustebillede af Jesus i korsskæringen, mens korsarmene er prydet af grønne juvelmotiver på gylden grund. Opsat på korets bagvæg vest for alteret.

Skulpturer. 1) O. 1887, Karl den Gode, af gips, 90 cm høj, gulmalet. Skulpturen, der formentlig

Fig. 7. Karl den Godes kapel. Foto Arnold Mikkelsen 2011. – *The chapel of Charles the Good.*

blev anskaffet, da kirken planlagde en indvielse til denne, er opstillet i en niche i våbenhuset.¹⁶ 2) 1900-tallet, af træ, 130 cm høj, Maria med barnet som den apokalyptiske Madonna stående på himmelgloben, bag hvilken måneseglet ses. Den brogede staffering domineres af Marias røde kjole og turkis kappe. I en niche sydligt på skibets vestvæg.

Lysekroner, 1937, tegnet af Aksel Theilmann og udført af snedkermester Martin Hansen. Stafferet i brunt og rødt. Ophængt i skibet. En ottekantet lysekroner af bejset fyr, hænger i kapellet. Endvi-

dere ses 12 cylindriske *lamper*, fra 1974, i koret og yderligere seks over orgelpulpeturet.

Lysearm, nyere, af messing. I koret.

Kandelabre. 1-2) Skænket 1984 af Mariasøstrene, Vejle. Kandelabrene, af messing, 98 cm høje, er cylindriske og smykket med et nonfigurativt mønster som prædikestolen, alterbord nr. 2 og korstolen. 3) Moderne, af messing. Den koniske kandelaber, 105 cm høj, har flad lysesål og benyttes til påskelyset.

Kirkeskib, 1890, 'Emmanuel', bygget af Oscar Fristrøm, Svendborg. Tremaster med fuld rigning,

sort bemaling. Skibet blev istandsat 1987 i forbindelse med kirkens 100-års jubilæum, efter i en periode at have henstået på loftet.¹⁶

Kirkens to *klokker*, 1962, er støbt af John Taylor & Co., Leicestershire, og anskaffet via donation fra Knud Vølver i forbindelse med kirkens 75-års jubilæum.¹⁰ 1) »Stella Maris«, 56 cm i tværmål, med klokken navn i versaler på klokkelegemet. Om halsen løber en listeindrammet versalindskrift. 2) »Skt. Knud«, 48 cm i tværmål. Om halsen løber en listeindrammet versalindskrift. Ringningen blev automatiseret 1962.¹⁹

†*Klokker*. 1) 1887, kaldet »Stella Maris«, støbt af Løw & Søn, Frederiksberg. Klokken havde indskriften: »Laudo deum verum, plebem voco, congreco clerum, defunctos ploro, nimum fugo, festaque honoro« (Jeg priser den sande Gud, kalder på folket, samler de gejstlige, begræder de afdøde, forjager skyerne og fejrer helligdagene).¹⁶

2) 1887, kaldet »Skt. Knud«, støbt af Løw & Søn, Frederiksberg. Klokken havde indskriften: »Mens Salmetoner svinge/ sig op til Himlens Gud/ og Kirkeklokker ringe./ vi mindes Hellig Knud«. ¹⁶

KARL DEN GODES KAPEL. (Fig. 7) etableret 1950 i sakristiet, der udvidedes dette år.²⁰ I kapellet er opmuret et alterbord af gule teglsten, 153×82cm, 90 cm højt, med et *gemme*, der måler 16×23 cm, heri relikviet af Karl den Gode. *Tabernakler*. 1) I alterbordets forside er indmuret et *tabernakel* med gitterlåde. 2) Skænket 1984 af Mariasøstrene i Vejle.¹⁷ Det barokt formede tabernakel, af messing, 59 cm højt, har svungne sider, fod og rektangulært låg hvorpå et kors; alt smykket med volutslyng, og på tabernaklets front ses et Jesumonogram. Bordet står foran en fladbuet niche i kapellets østmur.

Som *alterudsmykning* et krucifiks, af træ, 110 cm højt, udført 1950 af Birgitte West, med malet fremstilling af den korsfæstede Jesus, der viser de syv vunder, hvorfra blodet strømmer i en kalk.²⁰

På alteret står seks *alterstager* af forskellig form. 1-4) O. 1924, er 42 cm høje, med fod som en omvendt trapezkapitel, høje ben, cylinderskaft med kraftig midtring og kreneleret lyseskål. 5-6)

To nyere stager, 29 cm høje, med cirkulær fod, cylinderskaft med to midtringe og konveks lyseskål.

Alterbordskrucifiks, 1974, af alabast og eg skænket af lokale håndværkere.²¹ Korset, der måler 108×62 cm, har korsender i nygotisk udformning.

KILDER OG HENVISNINGER

Jf. fortegnelse over arkivalier vedr. kirkerne i Svendborg Amt i almindelighed s. 59-60 og forkortelser vedr. Svendborg Amt s. 61-64.

Arkivalier. *Katolsk Historisk Arkiv, København.* Skt. Knuds Kirke. *Svendborg Byhistoriske Arkiv.* Skt. Knuds Kirke.

Tegninger og opmålinger. *Katolsk Historisk Arkiv, København.* Opmåling af fabriksbygningen i Havnegade og forslag til indretning af kirke ved Ludvig H. Knudsen 1887 (planer og opstalter). Forslag til nyt sakristi ved I. Arthur-Nielsen og E. Nestel 1950. Ikke benyttet forslag til ændring af kirkerummet ved I. Arthur-Nielsen 1969 (plan og længdesnit).

Litteratur. Jens Olsen, *Sankt Knuds Kirke, Svendborg, 1887-1937*, Svendborg 1937 (forkortet *Jubilæumsbog 1937*); *Sct. Knuds Kirke's 100 års Jubilæum 1887-1987*, anonymt manuskript, Svendborg 1987 (forkortet *Jubilæumsbog 1987*).

Historisk indledning ved David Burmeister Kaaring og Niels Jørgen Poulsen. Bygningsbeskrivelse ved Niels Jørgen Poulsen. Inventar ved David Burmeister Kaaring med bidrag af Ole Beuchert Olesen (orgel). Engelsk oversættelse ved James Manley. Korrekturlæsning ved Jørgen Lethan. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktionen afsluttet maj 2012.

¹ Tegningerne 1887 er signeret »L. H. Knudsen«.

² Karl var greve af Flandern og blev myrdet i Brügge 1127.

³ *Jubilæumsbog 1937* og *Jubilæumsbog 1987*.

⁴ Cikoriefabrikken er opført for H. J. Rasmussen og L. Bønnelycke. En hjemlig produktion af cikorie til kaffetilsætning blev lønsom efter krigsnederlaget 1864, da importen fra Holsten blev pålagt told.

⁵ Arkitekt og bygningsinspektør Ludvig Knudsen (1843-1924) havde tidligere arbejdet for de hjemlige katolikker og bygget Skt. Andreas Kirke i Ordrup med tilhørende kollegium (1872-73). Andre arbejder er Skt. Stefans Kirke på Nørrebro i København (1874), den nybyggede Skt. Klemens Kirke (1882, jf. *DK Bornholm 278 f.*) og missionshuset Bethesda i København (1882).

Samtidig med byggeopgaven i Svendborg opførte han 'skydemuren' bag Den kgl. Skydebane ved Istedgade i København.

⁶ Zinkbeklædning og vindfløj er fornyet 1987.

⁷ Udgifterne til istandsættelsen blev afholdt af enkebaronesse Rosenørn-Lehn til Hvidkilde, og det er formentlig hende, der har engageret arkitekten, som senere restaurerede Hvidkilde.

⁸ Den restaurerede kirke blev taget i brug 15. dec. 1974. Et forslag til nyindretning ved I. Arthur-Nielsen 1969 kom ikke til udførelse.

⁹ Udklip af en uidentificeret avisartikel 1937 i Svendborg Museum.

¹⁰ *Jubilæumsbog 1937*, 8.

¹¹ *Jubilæumsbog 1987*, 12.

¹² Udklip af en uidentificeret avisartikel 1937 i Svendborg Museum.

¹³ På Arthur-Nielsen's forslag til nyistandsættelse af koret maj 1969 er rammen tegnet i sin oprindelige form, men et fotografi fra 1937, *Jubilæumsbog 1937*, 20, dokumenterer, at ombygningen er betydelig ældre.

¹⁴ Sigurd Schultz, *C. A. Jensen*, Kbh. 1932, I, 27.

¹⁵ Schultz 1932 (note 14), II, 149 nr. 431.

¹⁶ *Jubilæumsbog 1937*, 7.

¹⁷ *Jubilæumsbog 1987*, 11-12.

¹⁸ Yderligere oplysninger om kirkens orgel findes i Den Danske Orgelregistrant.

¹⁹ Svendborg Avis 27. okt. 1962.

²⁰ *Jubilæumsbog 1987*, 7.

²¹ *Jubilæumsbog 1987*, 11.

ST. CANUTE'S CHURCH

Historical introduction and building. The Catholic church in Havnegade was consecrated in 1887 and housed in a former factory after drawings by the architect Ludvig Knudsen, Copenhagen. The factory building, built in 1866 as a typical city property in storeys, on the whole kept its exterior form. The main wing towards the street adjoins a shorter middle wing in which the church is housed with the high altar towards the north. After 1887 the interior appeared in a kind of neo-Byzantine style with the walls covered with fresco decorations. This interior was already replaced by a refurbishment of 1906, supervised by the architect Jens Ingwersen. In 1950 a new, larger sacristy was added on the northern and western side of the

church. The present, simple interior of the church is due to a rebuilding in 1974 by the architects Inger and Johannes Exner, inspired by the changes in the liturgy after the Second Vatican Council.

Furnishings. Many of the original furnishings of the church were donated by benefactors in connection with the consecration in 1887, including the communion table of sandstone and marble and the altar painting, which is a copy of Raphael's Sistine Madonna painted by C. A. Jensen. The church interior has been changed several times, first in 1906 under the supervision of the architect Jens Ingwersen, then in 1937 under the artist Birgitte West, and not least in 1974, when the church was refurbished.